

Intensiv Case Management enligt Assertive Community Treatment (ACT-modellen)

Intensiv Case Management enligt ACT-modellen är en behandlingsmodell för de svårast psykiskt sjuka och innebär en samordning av vård och stödinsatser (både psykiatrisk behandling och psykosociala insatser) i möjligaste mån utförda i personens hemmiljö av ett tvärprofessionellt team med hög tillgänglighet, kontinuitet och där personens aktiva deltagande i sin egen återhämtningsprocess möjliggörs med det primära målet att öka sin funktion i samhället.

Vad är intensiv Case Management enligt ACT modellen?

ACT-modellen är den struktur inom vilken det intensiva Case Managementarbetssättet tillämpas. ACT-teamet är tvärprofessionellt och erbjuder tillsammans samtliga insatser personen är i behov av såsom boende, sysselsättning, psykiatrisk behandling, sociala insatser, kontinuerlig bedömning av funktion, krisinterventioner och krisförebyggande arbete. Man arbetar uppsökande i personens hemmiljö och har hög tillgängligt dygnet runt.

Alla har ett gemensamt åtagande för de personer som tillhör teamet där Case Managern har det yttersta samordnaransvaret för den enskilde. Psykopedagogiska insatser, familjeinterventioner och social färdighetsträning är väsentliga delar av arbetet och ges i tillägg till adekvat läkemedelsbehandling. Case Managern ansvarar för att personen efter utredning och bedömning erhåller de insatser han eller hon är i behov av men även för kontinuerlig utvärdering av dessa. Case Managern och övriga i det tvärprofessionella teamet uppmärksammar personens individuella önsningar, behov och resurser och arbetet utgår ifrån behandlingsplanen (vårdplanen). Det primära målet med arbetet är att gynna personens återhämtning samt öka personens självständighet och funktion i samhället. Personens närstående inbjuds att från början delta aktivt i all stöd- och vårdplanering. Närståendes medverkan är väsentlig och har prio 1 i de nationella psykosociala riktlinjerna vid schizofreni både som deltagande i ACT-teamet, som i den gemensamma utbildningen och stödet om sjukdomen. Insatsen är inte tidsbegränsad utan baserad på personens behov och kan därför sträcka sig över flera år.

Hur går man till väga för att erbjuda insatsen?

För att genomföra insatsen krävs ökad samverkan mellan hälso- och sjukvården (psykiatrin) och socialtjänsten. Gemensamma styrdokument och mål samt uppföljningar behöver utformas.

Ett ACT-team där till exempel läkare, arbetsterapeut, psykolog och/eller kurator, Case Managers, sjuksköterska och socialsekreterare bildas. Deltagarnas ansvarsfördelning tydliggörs men alla tar ett gemensamt ansvar för personerna som erbjuds vård inom teamet. Samtliga inom teamet behöver skaffa sig kunskap om arbetssättet och Case Managern kan behöva särskild utbildning. Case Managers tilldelas det yttersta ansvaret för ett fåtal personer vardera och genomför tillsammans med personen ett noggrant utredningsarbete som utmynnar i en plan med tydliggörande av mål, delmål och de insatser som behövs för att nå dessa. En krisplan används för att förebygga återfall och slutenvård. Riskbedömningar görs kontinuerligt vid behov. Teamet skapar förutsättningar för snabba och effektiva krisinterventioner i hemmet samt möjlighet för personen att få kontakt med någon inom teamet dygnet runt. Allt som beslutas sker i samråd med personen enligt metoden Shared decision making (SDM), och dennes närstående som bjuds in i arbetet.

Vem ska erbjuda Case Management enligt ACT-modellen?

Enheter som erbjuder vård och stöd åt personer med psykisk funktionsnedsättning inom landsting eller kommun kan tillsammans starta upp ett ACT-team. Förutsättningen är att samverkan sker över organisationsgränser kring de svårast sjuka brukarna med störst behov av vård och stödinsatser från båda aktörer. En Case Manager kan vara en mentalskötare, arbetsterapeut, sjuksköterska, socionom eller en boendestödjare. Utbildning inom Case Managementmetodik är oftast nödvändig för att utföra arbetet. Andra professionella resurspersoner såsom läkare och psykologer inom ACT-teamet bör ha gedigen kunskap om behandlingsmodellen och arbetssättet.

När ska intensiv Case Management enligt ACT modellen erbjudas?

Intensiv Case Management enligt ACT-modellen vänder sig i första hand till personer där återfallsrisken är hög, inläggningar inom slutenvården sker ofta och där personen har en dålig relation till vården och därför riskerar att avbryta kontakten. Personen skall ha en psykisk sjukdom, oftast psykossjukdom, som skapar en betydande funktionsnedsättning som hindrar personen från att uppnå egna livsmål inom viktiga livsområden såsom sysselsättning, självständighet och social gemenskap.

Varför ska vi erbjuda intensiv Case Management enligt ACT-modellen?

Vi behöver kunna erbjuda en behandlingsmetod med vetenskapligt stöd för effekt till den gruppen personer som är svårast sjuka, har låg livskvalitet och i hög grad riskerar att hamna utanför samhället på grund av allvarlig funktionsnedsättning.

Det finns vetenskapligt stöd för att ACT-modellen, i jämförelse med standardbehandling, bidrar till minskad slutenvård samt minskad risk att dessa personer avbryter kontakten med vården. Andra effekter som framträder är att stabiliteten i självständigt boende ökar, risken för hemlöshet och arbetslöshet minskar samt att patienttillfredsställelsen med vården blir högre, evidensgrad 1.

Faktaruta

- **Huvudområde:** Samordnade åtgärder för att tillgodose kontinuitet i vård och omsorg
- **Insats/åtgärd:** ACT
- **Prioritet 1-10:** 1
- **Hälso- och sjukvården och socialtjänsten bör eller kan:** Bör